

Becsén is „dolgozik” egy gázvulkán

Az algyői olaj és gázkitörés nem az egyetlen ma a Duna-Tisza-közén. Az úvidéki Magyar Szó egy Becse-Zenta közötti gázkitörésről közöl riportot, amely november óta „prúszkól”, 100 atmoszférára becsült nyomással. Fűsiketítő zajjal tör fel a gáz, naponta 700 ezer köbméternyi széndioxid. A helyzet ott annyival egyszerűbb, hogy gyűlékony gázt nem tartalmaz a kút, mérgezéstől nem kell tartani.

A jugoszláv szakemberek tervet készítettek a becsei

gázkráter elfojtására, de leghamarabb január végére jósolják a sikert. Úgy tervezik, hogy a kitöréstől 30–50 méterre lefűrnak a gázréteget, és nagy mennyiségű vizet préselnek le. A víz ott megfagy, jégdugót képez és elzárja a kitörés útját.

A Becse környéki talajrétegek másutt is tartalmaznak széndioxidot. Hűtőházak működtetéséhez, energia termeléshez lehetne felhasználni, de ilyenfajta be-ruházás iránt a Magyar Szó szerint nincs érdeklődés.

Küldöttségünk Moszkvában

Szombaton reggel Ilku Pál művelődésügyi miniszter vezetésével küldöttség utazott Moszkvába, a magyar–szovjet kormányközi kulturális együttműködési bizottság soronkövetkező ülésére. A tanácskozáson megvitatják a két ország együttműködését — egyebek közt az irodalom, a könyvkiadás területén, valamint a nagyobb rendezvények 1969–1970. évi tervét. Különös tekintettel a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának közelgő 50. hazánk felszabadulásának 25. és Lenin születésének 100. évfordulójára.

A térképen nem található

Darvas József új drámája

Tavaly tavasszal Végh Antal, az ismert fiatal író riportot tett közé a Valóság hasábjain egy kis nyírségi falu, Penészlek mai állapotáról. A szociográfiai eszközökkel komponált írás megdöbbentő képet festett a kis falu elmaradottságáról. A riport vihart kavart. Tiltakozott a falu és tiltakoztak a megye vezetői: Végh Antal nem az igazat írta. Tekintve, hogy a riport csak részlete volt annak a nagyarányú szociográfiai kutatásnak, amit a fiatal író, mint a rövidesen meginduló Magyarországi felfedezése című könyvsorozat egyik kötetének szerzője, szűkebb hazájában, Szabolcsban végzett, Darvas József, a sorozat szerkesztője, hogy a további kutatás normális feltételeit biztosítsa, maga is ellátogatott Szabolcsba és a szóban forgó kis faluba, Penészlekre. Élményeit a Kortárs szeptemberi számában írta meg. Ez a riport — ha lehet —, még izgalmasabb, mint a világító eredeti. Kiderült, a penészleki ügyben nemcsak az a megdöbbentő, ami a faluban van, hanem az is, ahogyan ezt a valóságfeltáró-felfedező riportot a helyiek, a falusiak és a megye vezetői fogadták.

Darvas József szabolcsi élményeiből drámát írt. Drámájának anyaga a szeptemberi riport. Szerepelnek benne az ügy összes fontos szereplői, a Kortársból jól ismert alakok, az öreg igazgató-tanító, a kis védőnő, a vihart kavarázó cikk szerzője, a megyei pártbizottság titkára és még maga a szerző, Darvas József is. Természetesen nem egy az egyben jelennek

meg ezek az emberek a darabban, nem szimpla azonoságról van szó: a dráma a szépirodalom szférájába emeli a riportot. Az egyezések keresése pikáns, de értelmes dolog lenne: a drámában a mondanivaló érvényessége az érdekes, tehát az, hogy tud-e általánossá válni, vagy megmarad az egyedi ügy színvonalán.

A cselekmény egy pesti szerkesztőségben kezdődik. A tiltakozások hullámaival felkavart szerkesztőség vezetője elhatározza, hogy — az ügyeket tisztázandó — munkatársaival, köztük a riport szerzőjével ellátogat a megyébe és a faluba, amelynek neve a drámában Ormos. Innen a darab címe: A térképen nem található. Ilyen névű falu nincs.

A látogatás azután úgy folytatódik, ahogyan az eseményeket a riportból már ismerjük. Először a megye első emberével, a főszerkesztő régi barátjával találkozunk, aztán megismerjük a felbolydult falut. A vizsgálat megállapítja, hogy amit a riport ír, az igaz. Igaz a gyerekek fejében talált tetű, a kétszáz analfabéta, a denaturált szesz és a hülyítő novabort iszogató gyerekek. Mindezt a tiltakozók tulajdonképpen csak részben tagadják-vitatják, az fáj nekik a legjobban, hogy ezt egyáltalán megírták: minek kellett ezzel fölbolygatni a falut, ez így nem hasznos, nem vezet el a kibontakozáshoz. Ahhoz békesség, nyugalom kell.

Mint a dráma egyik fő alakja, a szinte még gyerek-lány védőnő, Marika ezzel szemben megfogalmazza

ilyen helyzetben mindenre inkább szükség van, mint a belenyugvó békességre. A megoldáshoz csak az indulatos nyugtalanság vihet el.

Ha azt vizsgáljuk, hogy Darvas József drámája miben különbözik szeptemberi riportjától, először ennek a gondolatnak a hangsúlyozottságával találkozunk. Másodszor azzal, hogy a riport-hoz képest — ez egyébként a műfajok természetéből is szükségszerűen következik — mélyebben, nagyobb intenzitással jelentkezik mind a megfélemlítettség rajza, Marika és az öreg tanító bácsi alakjában, mind a maradiság ravaszsága, ostoba konoksága és erőszakossága a falusiak magatartásában. A riport-hoz képest teljesen új a drámában a falusiaknak ez az indulatos tiltakozása, s nemcsak mint szociográfiai anyag, hanem mint írói teljesítmény is. Darvas olyan figurákat teremtett, amelyek azon fölül, hogy jellegzetesen hitelesek, mai irodalmunkban egészen újszerűek is.

A miskolci színház lelkes izgatottsággal és felelősséggel állította színpadra Darvas súlyos konfliktusoktól feszülő drámáját. Nyitassy Judit rendezése világossá és határozottá tette a mindenfélre maradiság ellen fellépő írói mondanivalót, s ugyanilyen világos és határozott a színészi játék is. Különösen Somló Ferenc főszerkesztője, Dariday Róbert megyei titkára, Paláncz Ferenc Ficzója, Némethy Ferenc igazgató-tanítója, Dobos Il-dikó Marikája és Szili János falusi tanácselnöke tetszett.

Ókrös László

1969 január:

Szegedi piac

A piactéren megderesedett, üres elárusító asztalok áhítoznak almával, sárgarépával, karalábéval, túróval, tojással, miegyébellel mások oly gazdagon megrakott ládákra, kosarakra. Csakúgy, mint a dermesztő hidegben, karjukon lógó szatyorral céltalanul ténfergő háziasszonyok. Egy-két asztal mögé merészkedett be csak néhány dorozsmai, szőregi vagy tápéi nagybajuszú öregember, mindegyik elszánt Mari néni. Ok sem topognak sokáig, ha nem lel el felőlán belül a méregdrágára megszabott árú, elindulnak vele az utcák felé. Már ismerős háznál még a piacnál is jobb áron eladják, s mehetnek haza. Gondolatukban a konok elszánt-ság:

— Dehogy jövök én ide, míg ki nem tavaszodik. A téren órmótlankodó néhány bódé és a „maszeksor” tíz valahány ponyvasátora majd csak 7 óra után, 8 óra felé nyit. Némelyik akkor se. — Zima van, kérem — mondja sátra előtt az egyik elárusító. Lábán, cipőjére húzva a tápéi gyártású, bunkónyi gyékénymamusz. — Így még kibírható valahogy, bár a reuma mégis bennem van.

A tér másik, mázsaház felőli oldalán a hosszú, igen csinos pavilon ablakai mögött olajkályhák adnak kellemes meleget a vasalt fehér köpenyben sürgölődő elárusítóknak, meg a bőven tárolt, magukat kínáló árúknak. A MEK nem várt tovább, december 20-ára felépítette ezt a pavilont, amelyben zöldséget, gyümölcsöt, élelmiszert, frissen sült húsokat, kolbászt, jól fűszerezett forrált bort kaphat a piaci vásárló. Az egész piacon ez az egyedüli valamire való üzlet. Van is vevője!

Na meg az italárusítóknak. Forrált bor, hideg bor, kimért és palackozott égetett ital, itt-ott feketekávé is fogyasztható. A csoportok főleg ezeken a helyeken alakulnak ki. Persze, a piacnak nem az italvásárlás a rendeltetése! S ha már itt tartunk, hadd idézzem az előbb említett Mari néni, s az eredménytelenül kószáló venni szándékozók többször elhangzott kérdését:

— Tessék mondani, miért nem árulnak itt sehol citromos teát, forrált tejet vagy kakaót?

Meg azt, hogy: — Hol lehetne megmelegíteni a biciklin lefagyott lábamat?

— És ismétlődő sürgetéssel: — Kézműsöt, WC-t hol lehetünk?

A Marx térre „bemerész-ködő” kistermelőkkel, vállalkozókkal, vásárlókkal, a piaci helypénzszedőkkel cserélt vélemények nagyjából rámutatnak Szeged oly kevésszer emlegetett, inkább takargatott piaci helyzetének magarázatára.

— Tíz forint helypénzt fizettem a garaboly tojásért. — Hatvan forintért bérelem havonta ezt az asztalt, s naponta ládánként fizetem a helypénzt az almáért.

— Téesszünk ötven forintot fizet havonta a pavilon által elfoglalt helyért, de sem vízünk, sem WC nincs a közelben.

Így az eladók.

— Meg is értem, hogy ha alig van felhozatal, ami van, az drága. De nem esik jól, persze, a nagyobb kiadás.

— A tojás árába, az alma árába a helypénzt, a dideregve eltöltött időt is bekalculálják az eladók.

— Végül is mi, fogyasztók fizetjük meg az elhanyagolt állapotokat, amelyeknek még csigaléptekkel is alig változik valami, hosszú évek óta. Ez a vevők véleménye.

— A helypénztartarfa nem tér el a többi hasonló városától. Debrecenben, Pécsen, Kecskeméten is nagyjából ennyit fizetnek. Van, ahol még többet.

— S a helypénzfizetés szempontjából sehol nem tesznek különbséget kistermelő, kiskereskedő, állami vállalat, földművelésszövetkezet és a téesszek között.

— Igaz, hogy például Pécsen fedett csarnokokban, higiéniai szempontból sokkal jobb körülmények között árusítanak. A többi helysége-

ben is jobb a kommunális ellátás az itteninél.

A helypénzszedők, a kereskedelmi felügyeletet ellátók mondják el ezeket.

A városi tanács kereskedelmi osztályán kétség tervek mutatják, hogy végig teljes tetővel fedett, szilárd falazatú pavilonsort építenek, melyhez előreláthatólag az idén hozzá is fognak. Több mint ötmillió forint lesz ennek a költsége, amelyhez mintegy 20 százalékos arányban hozzájárulást kérnek a leendő használóktól. A kiskereskedők és a piacon árusító kisiparosok többsége ugyancsak pavilonsorok építését vállalta. A tervek még januárban elkészülnek. Szerző a KIOSZ, illetve a KIOSZ. Néhány téessz nem a tanácsot akar pavilon bérelni, hanem maga épít. Bóvítik a víz- és világításhálózatot is és tervbe vették egy jó külsejű mosdó és WC építését is. A tanács kereskedelmi osztálya most dolgozik az új rendeleten, amely a helypénztartarfat is az adott állapotoknak megfelelően szabja majd meg.

K. J.

Nem használható

Kátai István (Búzavirág utca 35.) majd egy éve vásárolt egy B—42 Tesla magnetofont, amely hamarosan elromlott. A garanciális javítás után pedig eltört a két orsó. Mit tegyen?

Pesti István (Kiskundorozsma Tavasz utca 8.) még októberben vett Szokol rádiót, nem tudja megjavíttatni alkatrészhiány miatt.

Mindkettőjük kérdésével a Gelka (Szeged, Híd utca 4.) kirendeltség vezetőjéhez fordultunk, aki azt a választ adta, hogy 1. a magnetofon esetében a törésre nincs garancia; 2. de azért a magnetofont is, a kiskundorozsma tulajdonosa hozzájuk, s minden valószínűség szerint segítenek a bajon.

Megint csak „lesz”

Halász Istvánné (Attila utca 22.) autószipponál örvendeztetette meg a mikulást. Az öröm pár nap múlva örömmé változott, mert eltört a szifontól, újat pedig hiába keresett a boltokban: Miért nincs?

Kérdésünkre a nagykereskedelmi vállalat (Bács-Csongrád megyei Édesség és Vegyár) szakreferense válaszolt. Lesz mint mondotta, hamarosan. Az 1968. IV. negyedévre rendelt és szállított 30 ezer darabot az ünnep előtt eladták az üzletek. A mostani negyedévre negyven annyi rendeltek, méghozzá most már két termelőtől, a mosonmagyaróvári régítől és a fővárosi újtól — természetesen a két megye részére.

E megrendelés első tétele, tehát 40 ezer darabban megérkezik az üzletekbe. Azt senki nem tudhatja, hogy ez nem pont 31-en lesz-e.

Traktorok vizsgája

Korábbi rendelkezés szerint az üzemeltetőknek 1968. április 30-ig hatósági vizsgára kellett előállítaniuk a mezőgazdasági traktorokat és pótkocsikat, amelyek forgalmi rendszámot kaptak. Azok az üzemeltetők, amelyek hatósági jelzésekkel

még el nem látott gépeikkel a közúti forgalomban kívánnak résztvenni, legkésőbb 1969. február 28-ig levizsgáztathatják járműveiket az illetékes megyei rendőr-főkapitányságok közlekedésrendszeti osztályainál.

Idegenforgalmi földrajz

Egy új tudományág

Autózunk, vonatozunk, szolgáltatásunk továbbgördülő lkarus autóbusszokon járunk országát-világát, s közben nem is gondolunk rá, hogy nagy jövőnkkel-menésünkkel egy új tudományág adatszolgáltató „egyedeivé” letünk.

Idegenforgalmi földrajz — ilyen tudomány is van már néhány év óta; tudománya az öregségükben megszépülő városok meg a szikláikkal, tisztasáikkal hívogató tájak vendégjárásának...

A „néhány” szócska, persze, évtizedek mérőjének is nevezhető, hiszen Franciaországban már a harmincas évek végétől „hivatalosan” is nyilvántartott szakterület az idegenforgalmi földrajz, csupán nálunk — meg egy-két későbbben ébredő országban — számít friss keletű újdonságnak.

Jó két évvel ezelőtt — 1966 novemberében — rendezték meg Budapesten a III. Idegenforgalmi Kollokviumot. Lényegében e nemzetközi tanácskozás volt az a fórum, amely megadta a földrajz-tudományok legifjabb ágának a régen kiérdemelt polgárjogot, s amely a vállalkozó kedvű szakembereket is a ki-

dolgozásra váró részfeladatok felé irányította.

Dr. Pécsi Márton akadémiai levelezőtag, a Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Intézet igazgatójának munkakijelölő előadása után kapott csak erőre az addig bizonytétova kutatás, s vált lehetőséggé, hogy most már az új tudományág hazai „lépegetéséről” is szólhassunk.

Ami az idegenforgalmi földrajz felsőfokú oktatását illeti, arról persze még nem sok a bejelentés. Mindössze egy intézményben, a Budapesti működő felsőfokú vendéglátóipari és kereskedelmi akadémián terhelik ez a tantárgy a diákok indexét. Az „akadémiákon” kívül mindössze a szintén budapesti Fazekas Mihály Gimnázium tanulói vállalkozhatnak idegenforgalmi tantárgyak tanulására; ez az iskola az IBUSZ-szal kötött szerződés alapján képezi ki a jövő szakembereit.

No és természetesen jó néhány szegedi lecke-könyvben is szerepel már a sokat emlegetett tudományág bejegyzése! Az 1968–69-es tanévben ugyanis a belföldi idegenforgalom természeti földrajzi alapjai hazánkban címmel speciálkollégiumot hirdetett meg a József Attila Tudományegyetem természeti földrajzi tanszéke, amely hívására a negyedik évfolyam számos hallgatója mondta ki a felvételt jelentő „igen”-t.

Dr. Tóth Imre, az intézet

adjunktusa — a tudományág lelkes szegedi kutatója — vezeti ezt a speciálkollégiumot, amely egyrészt az idegenforgalmi földrajz elméleti kérdéseit ismerteti a jövőendő földrajztanulókkal, másrészt viszont gyakorlati tudnivalók elsajátítására is módot ad. A most kezdődő II. félévben az idegenforgalmi földrajz területi — regionális — tanulmányozására kerítettek sort, és többek között azt is remélik, hogy sikerül majd egy Szegedről szóló nagyobb feldolgozást is tető alá hozni — „diákköri” szinten.

Hogy a tudományág újdonságából rövid idő alatt tényleg hasznos hajtó segítő-társa váljon az idegenforgalomnak, ahhoz azonban még nagyon sokat kellene tenni. Hasznos volna megalakítani — a Balatoni, Duna-kanyari Intézőbizottság példájára — a délföldi tájegység intézőbizottságát, amely mint koordináló szerv, sokat segíthetne a kutatóknak, s éppígy elképzelhető lenne az is, hogy idegenforgalmi ismeretek oktatására vállalkozna valamely szegedi középiskola. Oktatására, s egyben új kutatópalánták kiképzésére...

„Az idegenforgalmi földrajz az idegenforgalom piaci ismeretét közvetíti...” — mondotta egy francia tudós, a „szakma” egyik legelismerőbb művelője. Am ahhoz, hogy nálunk is a maguk teljességében váljanak ismertté e piaciismeretek, még nagyon sok utasstatistika átböngészésére, turistatérkép-tanulmányozásra lesz szükség. Jóval többre, mint eddig...

Akác László